

Джек Лондон
ПРЕДИ АДАМ

Джек Лондон

ПРЕДИ АДАМ

●
**OLD
GOLD**
GAIANA
book&art studio

Jack London

BEFORE ADAM

© GAIANA book&art, 2020

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да е начин без изричното съгласие на издателство GAIANA book&art.

© Явор Цанев, превод, 2020

© Явор Цанев, оформление, 2020

За корицата е използвана илюстрация от Charles Livingston Bull.

ISBN 978-619-7604-03-0

Джон Грифит Чейни
(12 януари 1876 – 22 ноември 1916)

или

Джек Лондон

е един от първите американски писатели, станал международна знаменитост и спечелил състояние от писане. Автор на множество романи и разкази, известен най-вече с историите си за морски приключения, за дивата природа и северния студ, той е и новатор в жанра, който по-късно наричат научна фантастика. В тази област заглавията „Преди Адам“, „Алената чума“ и „Скитникът между звездите“ са сочени като най-добрите му постижения.

Краткият роман „Преди Адам“, с който ще се срещнете тук, излиза за първи път като продължаващо четиво в *Everybody's Magazine* през 1906 и 1907 г. Главният герой е преследван в сънищата си от видения за живота на свой далечен прародител и те са толкова ярки, че той успява да ги свърже в смислова поредица и да ни ги предаде като вълнуваща история за първобитните хора. Страховитите нощни преживявания са всъщност израз на странната му способност да се докосва до родовата памет.

Джек Лондон избира тази литературна формула, за да разкаже за времето, когато човекът е по-добър в придвижването по дърветата, отколкото в ходенето изправен, а езикът му е ограничен до не повече от четиридесет различни звука. Така историята става действително забавна и успява да предаде игривостта на примитивните умове,

липсата на логика в действията на хоминидите и постоянното състояние на страх, в което те живеят.

Трябва да отбележим, че по времето, когато излиза романът, теорията за еволюцията е сравнително нова и книгата на Джек Лондон помага тя да се популяризира. Интересно е също, че докато науката търси „липсващото звено“, тук са представени три паралелно развиващи се раси, с което Лондон обрисова изказана по-късно теория. Освен това главният герой от сънищата не е представител на най-развитата към момента група човекоподобни и това не е случайно. По този начин темата за атавизма, засегната в романа, придобива допълнителна сила и задава въпросите дали всеки от нас не е нечий атавизъм и дали някои основни черти на човека не са останали непроменени и до днес. Способни сме да придобиваме огромни знания и сме загубили много от чертите на предците си, владеем езика и можем да общуваме и да се разбираме чрез него, извървели сме дълъг път на прогрес, направили сме какви ли не открития и сме въвели какви ли не технологии... И все пак има неща, които сякаш никога не са се променяли, никога не са изчезвали. Все още се страхуваме от по-силния и проявяваме малодушие, все още се опитваме да контролираме ресурсите и да властваме над другите със силата и страха.

Всъщност колко е голяма разликата
между нас и нашите предци?

*Това са нашите предшественици и
тяхната история е наша история. Нека
помним, че както някога сме се спуснали
от дърветата и сме тръгнали изправени,
така в още по-древни времена сме
изпъззели от морето и сме осъществили
първото си приключение на сушата.*

ГЛАВА I

Видения! Видения! Видения! Преди да се изуча, често съм се питал откъде идват купищата видения, които изпълват сънищата ми. Защото това бяха картини, каквито не съм виждал в реалността на обичайния ми осъзнат ден. Те ме измъчваха през детството и превръщаха съня ми в шествие от кошмари, а по-късно ме убедиха, че се отличавам от останалите хора и че съм противоестествено и прокълнато същество.

Само денем можех да бъда относително щастлив. Нощите ми бяха подвластни на страха – и то какъв страх! Смело заявявам, че нито един от съвременниците ми не е измъчван до такава степен и от подобен вид страх. Защото страхът ми е страхът на далечното минало, страхът, който е бил широко разпространен, когато светът е бил много по-млад, дори в младостта на този по-млад свят. Накратко: страхът, който властно е господствал в онзи древен период, известен като среден плиоцен.

Какво имам предвид ли?

Виждам, че е необходимо пояснение, преди да ви разкажа същината на своите сънища, иначе няма да разберете значението на нещата, които са ми така добре познати. Докато пиша това, всички същества и събития от онзи, другия свят,

се изправят пред мен в необятна фантазмагория и аз знам, че за вас те ще изглеждат недодялани и безразсъдни.

Какво биха могли да значат за вас приятелството на Клепоухия, топлото обаяние на Бързоногата, похотта и атавизмът на Червеното око? Нищо повече от смехотворно бръщолевене! Същите смехотворни небивалици ще ви се сторят поведението на Огнените и Дървесните хора, както и нечленоразделните звуци, които издават техните племена. Защото вие не познавате спокойствието на прохладните скални пещери и не познавате местата, където те се скупчват на водопой в края на деня. Никога не сте усещали как хапе утринният вятър по върховете на дърветата и сладкия вкус на млада дървесна кора върху езика си.

Струва ми се, че за да добиете представа, ще е най-добре да започна разказа от детството си. Като момче не се различавах от другите момчета – поне през деня. В съня си обаче ставах друг. Още от най-ранните ми спомени времето за спане беше времето на страха. Много рядко сънищата ми бяха обогрени с нюансите на щастието. Като правило, те бяха изпълнени със страх – с такъв странен и чужд страх, че няма с какво да го сравня. През живота си не съм изпитвал страх, подобен на този, който ме завладяваше насън. Той беше извън границите на всичко познато.

Аз бях градско момче, истинско дете на града, за което природата е неизследвана територия. И въпреки това никога не сънувах градове, нито пък в сънищата ми имаше къщи. По същия начин не ми се явяваше нито едно познато човешко същество. Аз, който бях виждал дървета само

в парковете и в илюстрираните книги, скитах насън из безкрайни гори! Освен това дърветата, които виждах в съня си, не бяха само някакви смътни образи. Напротив, те бяха съвсем ясни и отчетливи. И ги чувствах близки. Виждах всяко клонче и всяка вейка. Виждах и различавах всяко едно листо!

Много добре си спомням първия път, когато видях наяве дъб. Докато гледах листата, клоните и техните разклонения, осъзнах с мъчителна яснота, че вече съм виждал такова дърво и то безброй пъти – в сънищата си. Затова после не се учудвах, когато пак така внезапно разпознавах дървета, които срещам за първи път – тис, бреза, лавър. Всичките ги бях виждал преди и продължавах да ги сънувам – всяка нощ!

Това, както вече сте забелязали, нарушава основния закон за сънуването, а именно, че в сънищата си човек вижда само онова, което вече е срещал в действителния живот, или някакви комбинации и съчетания от случилото се наяве. Всичките ми сънища нарушаваха този закон. Не сънувах *нищо* познато от реалността. Моят живот в сънищата и животът наяве бяха различни съществувания и единствената връзка помежду им бях аз. Аз бях свързващото звено и някак живеех два живота.

Бях съвсем малък, когато научих, че ядките идват от бакалина, а плодовете – от градинаря, но преди въобще да помисля за това, насън вече берях орехи по дърветата или ги събирах под тях и ги изяждах; по същия начин късах и похапвах плодовете на лозите и храстите. Това беше отвъд всякакъв мой житейски опит.

Никога няма да забравя първия път, когато ми поднесоха боровинки. Не бях виждал боровинки, но при вида им в мен изникнаха спомени за сънища, в които бродя из блатиста местност и се храня с тях. Майка ми сложи пред мен чинията. Гребнах с лъжицата, но преди да я поднеса към устата си, вече знаех какъв е вкусът им. И не се излъгах. Бяха със същия характерен вкус, който много пъти съм опитвал насън.

А змиите? Много преди да разбера, че съществуват змии, те ме измъчваха насън. Дебнеха ме из горските поляни, надигаха се изпод краката ми и ме нападаха; извиваха се и пълзяха в сухата трева или по оголените камънаци, преследваха ме чак до върховете на дърветата, като обвиваха стволите с мощните си, блестящи тела и ме принуждаваха да се катеря все по-високо и по-високо по огъващите се и пукащи клони, на замайващо разстояние от земята... Змиите! С техните раздвоени езици, блестящи очи и лъскави люспи, съскането и шума, който издаваха! Как можех да не ги разпозная, когато видях за пръв път в цирка представлението на змиеукротителя...

Те бяха мои стари познайници, мои врагове, които изпълваха нощите ми с ужас.

Ах, тези безкрайни гори и населения им с ужаси мрак! Цяла вечност съм бродил из тях – уплашено, преследвано същество, което се стряска от най-малкия звук и трепери от собствената си сянка; вечно нащрек, винаги бдително, готово веднага да хукне в лудешки бяг, за да спаси живота си. Защото аз бях плячка за всички видове хищници, живеещи в горите, и примирах от страх дали ще успея да се измъкна от подгонилите ме

чудовища.

Бях на пет години, когато за първи път посетих цирк. След него се прибрах вкъщи болен – но не защото съм прекалил с фъстъците или розовата лимонада... Нека ви разкажа. Когато влязохме в шатрата с животните, дрезгав рев накара въздуха да затрепти. Отскубнах се от ръката на баща ми и се спуснах стремглаво към изхода. Блъсках се в навалищата, падах и през цялото време крещях от ужас. Той ме хвана и се опита да ме успокои. Посочи ми тълпата от хора, които не обръщаха внимание на този рев, докато ме окуражаваше, че сме в пълна безопасност.

Въпреки това бях уплашен и разтреперан, когато под неспирните окуражителни думи на баща ми най-после се приближих до клетката на лъва.

О, познах го веднага! Звярът! Ужасният звяр! И пред вътрешния ми взор се заредиха спомените от моите сънища: обедното слънце грее и осветява високата трева, дивият бик спокойно пасе, внезапно тревата се разделя надве от стремителното спускане на жълтеникавокафявия звяр, скокът на гърба на бика, сблъсъкът и мученето, хрущелето на костите в зъбите на звяра... Или друга сцена: прохладна тишина при водопоя, див кон е нагазил до коленете във водата и бавно утолява жаждата си и изведнъж – жълтеникаво-кафявият звяр – същият жълтеникаво-кафяв звяр – скокът, неистовото цвилене на коня и плясъкът във водата, а костите хрущят ли, хрущят... И отново: мрачен здрач и печално безмълвие в края на деня, разнася се могъщ, гърлен рев, внезапен като зов на последната тръба, и веднага след това – уплашен вик и крякане сред гората, а аз също

треперя от страх и съм един от многото пищящи и крякащи сред дърветата.

При вида на този звяр – безпомощен, зад решетките на своята клетка – изведнъж изпитах пристъп на ярост. Озъбих му се, разскачах се нагоре-надолу, закрепях несвързани подигравки и започнах да правя гримаси. Той ми отговаряше, хвърляше се към решетките и ревеше към мен в безсилна ярост. О, той също ме позна и звуците, които издавах, бяха звуците на далечното минало, които той разбираше!

Родителите ми се изплашиха.

– Детето е болно! – каза майка ми.

– Не, той има нервен срив – каза баща ми.

Никога не съм им споделял и те така и не узнаха какво се случва. Вече бях развил съдържаност относно разкриването на това мое качество, на раздвоението на личността, както мисля, че е редно да нарека състоянието си.

Видях змиеукротителя и повече нищо не гледах от цирка през тази вечер. Отведоха ме у дома, превъзбуден и преуморен, разстроен от това нахлуване на живота от сънищата в реалния ми живот.

Споменах съдържаността си. Само веднъж доверих своята странност на друг човек. Беше едно момче, приятел на моите години. Тогава бяхме на осем. Възстанових от сънищата си картини от онзи изчезнал свят, в който вярвах, че някога съм живял. Разказах му за ужасите през онова далечно време, за Клепоухия и лудориите ни, за нечленоразделното ломотене и за Огнените хора и местата, на които клечаха.

Той ми се присмя и ми се подигра; после на

свой ред разказа разни истории за духове и бродещи нощем мъртъвци. Аз му споделих още и той още повече се смя. Заклех му се най-искрено, че всичко това е самата истина, и започна да ме гледа странно. Освен това разду историите ми пред другите приятели, докато всички почнаха да ме гледат сякаш нещо ми има.

Беше горчив опит, но си научих урока. Различавах се от останалите. Притежавах нещо необичайно, което те не можеха да разберат, и когато им говорех за него, предизвиквах само недоумение. Когато си разказвах истории за духове и гоблини, аз запазвах мълчание и само се усмихвах мрачно вътре в себе си. Мислех за нощите, изпълнени със страх, и знаех, че моите истории са истински – истински като самия живот, а не мъгляви фантазии и сенчести догадки.

Представите за някакви си призраци и злобни великани людоеди не ме плашеха. Падането от шеметна височина сред листата и клоните, нападенията на змиите, при които отскачах и бягах, преследването от диви кучета през поляните чак до края на гората – това бяха истински и конкретни ужаси, действителни, а не въображаеми случки, живи същества от плът и кръв. Людоедите и призраците ми изглеждаха като приятна компания в сравнение с онези ужаси, които населяваха сънищата на моето детство и все още не са напуснали постелята ми, години наред, дори и днес, когато пиша тия редове.